

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

МЕДИЦИНА ЖӘНЕ ҚОҒАМДЫҚ ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ
ФАКУЛЬТЕТІ

ЭПИДЕМИОЛОГИЯ, БИОСТАТИСТИКА ЖӘНЕ ДӘЛЕЛДІ
МЕДИЦИНА КАФЕДРАСЫ

**ПӘН БОЙЫНША
ҚОҒАМДЫҚ ЕМТИХАН
БАҒДАРЛАМАСЫ**

ВАКЦИНАМЕН БАСҚАРЫЛАТЫН ИНФЕКЦИЯЛАР. ИММУНОПРОФИЛАКТИКА

3 кредит

Құрастырушы: ҚР м.ғ.д., ҚР м.ғ.к., доценттің м.а. **ИСКАКОВА Ф.А.**

ПӘННІҢ ОӘК БЕКІТІЛГЕН

«Медицина және қоғамдық денсаулық сақтау»
факультетінің Ғылыми кеңесінің отырысында _
Протокол № . 2019 ж.

Эпидемиология, биостатистика және дәлелді
медицина кафедрасының отырысында **қаралды**
және ұсынылды « 03 » 09. 2019 ж., протокол № 2

Факультеттің әдістемелік бюросымен ұсынылған
«04 » 09 2019 ж., протокол № 1

Алматы, 2019

««Вакцинамен басқарылатын инфекциялар. Иммунопрофилактика»
пәні бойынша қорытынды емтихан

БАҒДАРЛАМАСЫ

Емтиханға шығарылатын оқу тақырыптары: Қорытынды емтихан жазбаша түрде өткізіледі. Тақырыптық мазмұн барлық жұмыс түрлерін қамтиды: дәрістер мен семинарлардың тақырыптары, сондай-ақ студенттердің өзіндік жұмысына арналған тапсырмалар.

Оқыту нәтижелері:

Емтиханға дайындық аясында курстың негізгі теориялық мазмұнын, терминологиясын және әдістерін қайталау қажет.

Курсты оқу қорытындысы бойынша студент білуі тиіс:

- вакциналар мен иммунобиологиялық препараттарды клиникалық сынауды қоса алғанда, вакцинамен басқарылатын инфекциялар мен иммунопрофилактика эпидемиологиясы мен қазіргі заманғы эпидемиологиялық зерттеу әдістері контекстінде негізгі мазмұнын сипаттау;
- вакцинамен басқарылатын инфекциялардың таралу үрдісін түсіндіру;
- жұқпалы аурушаңдықтың және олардан өлімнің алдын алу әдісі ретінде вакцинациялау қажеттілігін негіздеу;
- вакциналар мен иммунобиологиялық препараттарды, құрамын, әсер ету механизмін, қолдануға қарсы айғақтарды, жанама реакцияларды және оларды жоюды жіктеу;
- вакцинамен басқарылатын инфекциялардың ауыртпалығы мен эпидемиологиялық жағдайын түсіндіру;
- ҚР-да вакцинацияның рөлі мен маңызын, әлемде вакцинациялаудың кеңейтілген бағдарламасын және ҚР-да Ұлттық егу күнтізбесін негіздеу;
- вакциналардың тиімділігін талдау;
- вакцинамен басқарылатын инфекцияларды вакцинациялау және иммунопрофилактика сызбасын білу және негіздеу.

Емтихан тапсыруға дайындық үшін емтихан тақырыптарының тізімі

Модуль I. Иммунопрофилактиканың жалпы мәселелері

Тақырып 1. Иммунопрофилактикамен байланысты анықтамалар. Вакцинология мен иммунопрофилактиканың даму кезеңдері.

Мазмұны. Қазіргі вакцинопрофилактика тарихы. Балалар өлімін азайтудағы жаһандық прогресс. Балалар өлімінің негізгі себептері, қауіп факторлары және жауап шаралары. Вакцинацияның жаһандық жоспарының мониторингі. Вакцинамен басқарылатын инфекциялар. Тұрақты даму мақсаттары. 3-мақсат. Вакцинация-Қоғамдық денсаулық сақтаудың ең тиімді құралы. Вакциналарды зерттеу және әзірлеу. Қол жетімді вакциналар. Дайындалатын препараттар портфеліндегі

вакциналар. Вакциналар түрлері. Вакцинацияға қол жеткізу. Вакцинацияның халық денсаулығына әсері. Вакцинацияның қоғамдық-әлеуметтік әсері. Вакцинацияның экономикалық әсері. Вакцинация мәселелері. БАҚ, клиникалық медицина және қоғамдық денсаулық сақтаудың құрылымдық байланысы

Тақырып 2. Вакцинамен басқарылатын инфекциялардың эпидемиологиясы мен жіктелуі.

Мазмұны. Әлемдегі індет. Эпидемиологиялық триада. Инфекциялық аурудың уақыт ішінде дамуы. Эпидемияға қарсы және профилактикалық іс-шаралар: инфекция резервуарына бағытталған іс-шаралар, берілу жолдары және сезімтал адам. Алдын алу іс-шаралары өткізілетін жұқпалы аурулардың тізбесі: республикалық бюджет, жергілікті бюджет және халықаралық маңызы бар. Иммунопрофилактика бойынша Денсаулық сақтау министрлігі қызметінің негізгі бағыттары. ҚР Ұлттық егу күнтізбесі. Жаңа вакциналар, оның ішінде Құрама вакциналар енгізу. Полиомиелит, дифтерия, қызылша, қызамық, паротит, көкжөтел, вирусты гепатит аурушандығы динамикада.

Тақырып 3. Иммунитет, компоненттер. Иммунитеттің түрлері.

Мазмұны. Иммунитет, иммундық жүйе. Иммунитет түрлері. Белсенді және пассивті иммунизация. Туа біткен иммунитет, кедергілер (биологиялық, физикалық және химиялық). Сатып алынған иммунитет: жіктелуі, сипаттамалары. Нәрестелерде пассивті иммунитет. Жасанды пассивті иммунитет. Иммунитет негізі-антиденелер және аффлекторлық Т-жасушалар. Жасанды белсенді иммунитет. Жауапты иммундық реакцияларға шолу: гуморальды және Т-жасушалық жауап реакцияларына шолу.

Тақырып 4. Вакциналар және иммунобиологиялық препараттар.

Мазмұны. Вакциналар мен иммунобиологиялық препараттарды анықтау. Вакциналық препараттардағы Аг түрлері. Вакциналардың түрлері мен сипаттамалары. Тірі вакциналарды алу принциптері: Дженнер, Пастер, аттенуирлеу, девергенция. Инактивирленген вакциналар: молекулалық және корпускулярлық. Вакцинаны қорғау индексі, вакцина тиімділігінің индексі

Тақырып 5. Иммундаудың кеңейтілген бағдарламасы. Әлемдегі иммундау бағдарламалары.

Мазмұны. Дүниежүзілік иммундаудың кеңейтілген бағдарламасын және басқа да бағдарламаларды құру тарихы. КИБ кіретін аурулар. Әлемдегі КИБ-дың қамтылуы және жетістіктері.

Модуль II. Вакцинамен басқарылатын инфекциялар мен вакциналар. Ұлттық егу күнтізбесі

Тақырып 6. Вакцинамен басқарылатын инфекциялар.

Мазмұны. Бактериялық және вирустық этиологияның вакцинамен басқарылатын жұқпалары. Беру механизмі мен жолдарының ерекшеліктері.

Тақырып 7. ҚР профилактикалық егулер ұлттық күнтізбесінің инфекциялары.

Республикалық бюджет есебінен жүргізілетін егу күнтізбесі (туберкулез, көкжөтел, дифтерия, сіреспе, қызылша, қызамық, эпидемиялық паротит, пневмококты инфекция).

Мазмұны. Республикалық бюджет есебінен жүргізілетін Ұлттық егу күнтізбесінің инфекциялары (туберкулез, көкжөтел, дифтерия, сіреспе, қызылша, қызамық, эпидемиялық паротит, пневмококты инфекция). Ауру-қоздырғыштар-вакциналар. Тыныс алу жолдарының инфекциялары, ішек инфекциялары, қан инфекциялары, сыртқы қабаттар мен шырышты қабықтардың инфекциялары: қысқаша анықтамасы, берілу механизмі мен жолдары, эпидемиологиялық және клиникалық ерекшеліктері, ауру жағдайын стандартты анықтау, зертханалық диагностика, эпидқадағалау, вакцинация схемасы.

Тақырып 8. Республикалық бюджет есебінен жүргізілетін ҚР Профилактикалық егу ұлттық күнтізбесінің инфекциялары (В гепатиті, полиомиелит, В типті гемофильді инфекция, құтыру, оба, шигеллездер, сальмоннелездер, кене энцефалиті, іш сүзегі). Республикалық бюджет есебінен жүргізілетін егу күнтізбесі.

Мазмұны. Республикалық бюджет есебінен жүргізілетін ҚР Профилактикалық егу ұлттық күнтізбесінің инфекциялары (В гепатиті, полиомиелит, В типті гемофильді инфекция, құтыру, оба, шигеллездер, сальмоннелездер, кене энцефалиті, іш сүзегі). Ауру-қоздырғыштар-вакциналар. Тыныс алу жолдарының инфекциялары, ішек инфекциялары, қан инфекциялары, сыртқы қабаттар мен шырышты қабықтардың инфекциялары: қысқаша анықтамасы, берілу механизмі мен жолдары, эпидемиологиялық және клиникалық ерекшеліктері, ауру жағдайын стандартты анықтау, зертханалық диагностика, эпидқадағалау, вакцинация схемасы.

Тақырып 9. Жергілікті бюджет есебінен жүргізілетін егу күнтізбесі (А вирустық гепатиті, тұмау, туляремия, күйдіргі).

Мазмұны. Жергілікті бюджет есебінен жүргізілетін егу күнтізбесінің инфекциялары (А вирустық гепатиті, тұмау, туляремия, күйдіргі). Ауру-қоздырғыштар-вакциналар. Тыныс алу жолдарының инфекциялары, ішек инфекциялары, қан инфекциялары, сыртқы қабаттар мен шырышты қабықтардың инфекциялары: қысқаша анықтамасы, берілу механизмі мен жолдары, эпидемиологиялық және клиникалық ерекшеліктері, ауру жағдайын стандартты анықтау, зертханалық диагностика, эпидқадағалау, вакцинация схемасы.

Тақырып 10. Халықаралық егу сертификатын талап ететін инфекциялар және перспективада жоспарланған егулер (сары қызба, тырысқақ, менингококтық инфекция; адам папилломасы вирусымен негізделген инфекция, ротавирустық инфекция, жел шешек).

Мазмұны. Халықаралық егу сертификатын талап ететін инфекциялар және перспективада жоспарланған егулер (сары қызба, тырысқақ, менингококтық инфекция; адам папилломасы вирусымен негізделген инфекция, ротавирустық инфекция, жел шешек). Ауру-қоздырғыштар-вакциналар. Қысқаша анықтамасы, берілу механизмі мен жолдары, эпидемиологиялық және клиникалық ерекшеліктері, ауру жағдайын стандартты анықтау, зертханалық диагностика, эпидқадағалау, вакцинациялау схемасы.

Модуль III. Егу жұмыстарын ұйымдастыру. Вакцинадан кейінгі асқынулардың мониторингі

Тақырып 11. Қазақстанда егу жұмыстарын ұйымдастыру. Заңнамалық құжаттар. Мазмұны. Қазақстанда егу жұмыстарын ұйымдастыру: осы аумақта тұратын барлық балаларды толық және дұрыс есепке алу, әрбір балаға арналған құжаттаманың болуы, вакциналармен қамтамасыз етілуі. Заңнамалық құжаттар. Кіріспе, жауап реакциясы, медотводтар, жанама реакциялары көрсетілген есепке алу-есеп беру құжаттары. Егу жүргізілетін орын-мемлекеттік және жеке Денсаулық сақтау жүйесінің медициналық мекемелері. Егуді жоспарлауды, есепке алуды және есептілікті жүзеге асыратын негізгі бөлімше - қалалық балалар емханасының немесе ОАА, ФАП егу кабинеті.

Тақырып 12. Егуді жүргізу техникасы. Вакциналарды сақтау және тасымалдау. Вакциналардың физикалық қасиеттерін егу алдында тексеру. Мазмұны. Егуді жүргізу техникасы. Вакциналарды сақтау және тасымалдау. Вакциналардың физикалық қасиеттерін егу алдында тексеру.

Тақырып 13. Вакцинопрофилактиканың тиімділігін бағалау. Мазмұны. Вакцинопрофилактиканың тиімділігін бағалау, бағалау критерийлері (егумен қамту көрсеткіші, иммунологиялық немесе клиникалық көрсеткіш, эпидемиологиялық немесе далалық тиімділік және көрсеткіш). Жоспарлы серологиялық (иммунологиялық) бақылау. Нақты аумақтағы эпидемиологиялық жағдайдың өзгеру болжамы. Жаңа вакциналарды бақыланатын сынау.

Тақырып 14. Егуден кейінгі реакциялар. Вакцинадан кейінгі асқынулар. Мазмұны. Көктамырдан кейінгі реакциялар: жалпы және жергілікті. Профилактикалық егуді жүргізуге медициналық қарсы көрсеткіштер тізбесі. Вакцинадан кейінгі асқынулар (жергілікті, орталық нерв жүйесі тарапынан (ОЖЖ), вакцинадан кейінгі инфекциялық процесс (вакциналық штаммның генерализациясы; өзгелері (аса жоғары сезімталдықтың жіті реакциялары, талу, анафилактикалық шок, уытты шок синдромы). Вакциналық асқынулардың көздері.

Тақырып 15. Егуден кейінгі реакциялардың мониторингі. Мазмұны. Вакцинадан кейінгі асқынулардың мониторингі (денсаулық жағдайының ауыр және (немесе) тұрақты бұзылуы). Мониторингтің міндеттері: вакцинадан кейінгі асқынуларды анықтау; әрбір вакцина үшін олардың сипаты мен жиілігін анықтау; вакцинадан кейінгі асқынулардың дамуына ықпал ететін әртүрлі қауіп факторларын белгілеу; вакцинадан кейінгі асқынулардың туындауының алдын алу бойынша шаралар қабылдау.

Емтихан тапсырмаларының типологиясы және шамамен мазмұны:

Әрбір емтихан билетіне жоғарыда көрсетілген курс тақырыптары бойынша 3 сұрақ кіреді.

Блок	Сұрақ үлгісі	Құзыреттіліктің қалыптасу деңгейін анықтау
Блок - 1. Когнитивті құзыреттілікті анықтауға бағытталған мәселелер	"Эпидемиология ғылым ретінде", "вакцинамен басқарылатын инфекциялар", "суық Тізбек" және т. б. анықтамаларын түсіндіріңіз.	Магистрант вакцина анықтамаларын негіздеу қабілетін көрсетеді.
Блок - 2. Жүйелік құзыреттерді анықтайтын мәселелер.	Сын Тұрғысынан Ойлауды, салыстыруды, вакцинация және иммунопрофилактика тиімділігін талдауды, даму үрдістерін көрсетіңіз.	Жұқпалы аурушандықты бағалауға эпидемиологиялық тәсілдің ерекшелігін түсіндіру және әсіресе балалар арасында, таралу мен өлімнің алдын алу бойынша вакцинациялаудың тиімділігін көрсете алды.
Блок - 3. Функционалдық құзыретін анықтауға бағытталған мәселелер	Медицина және қоғамдық денсаулық сақтау мәселелерін шешуде вакцинация мен иммунопрофилактиканың рөлін бағалау.	Вакцинамен басқарылатын инфекциялар ауруларымен байланысты медицинада және қоғамдық денсаулық сақтауда мәселелерді анықтауға қабілетті.

Бағаларды қою критерийлері

Дәстүрлі бағалау	Балл	Жұмыс сипаттамасы
Өте жақсы	90-100 балл	Жұмыс өз бетінше және жоғары ғылыми-әдістемелік деңгейде орындалды. Жауап мәтіні студенттің игерілген ғылыми әдістер мен қызмет тәсілдерін бағалай және қайта өңдей алатындығын, сонымен қатар кәсіби қызметтің концепцияларын, модельдерін ұсына алатындығын және жаңа тәсілдері мен құралдарын пайдалана алатындығын көрсетеді. Жұмыста проблеманың дербес көрінісі және тиісті дәлелдеме берілген. Жұмыс ұқыпты орындалған, студент кәсіби терминологияны және ғылыми жұмыстарды жазу дағдыларын меңгерген.
Жақсы	75-89 балл	Жалпы жұмыс жақсы жазылған, бірақ автор тақырыптың жеке сұрақтарын ашпаған немесе толық баяндамаған. Жұмыста проблеманың авторлық көрінісі мен дәлелдері көрсетілмеген. Жұмысында жіберілген кейбір қателіктер, бірақ олар жұмыстың негізгі мазмұнына жатпайды. Жауап кемінде 75% материалды білу мен түсінуді ашады.
Қанағаттанарлық	50-74 балл	Тапсырма толығымен орындалды, бірақ автор проблеманы талдау дағдысын көрсетпеген, тақырыптың жекелеген сұрақтары ашылмаған немесе жарияланбаған. Жұмыста проблеманың авторлық көрінісі жоқ. Автор ғылыми зерттеу әдіснамасын жеткілікті меңгермеген. Жауапта мәселенің негізгі мазмұнына қатысты дәлсіздіктер бар.
Қанағаттанарлықсыз	0-49 балл	Тапсырма орындалмады немесе 50%-дан кем орындалған, Тапсырма дұрыс орындалмады.

Ұсынылатын әдебиеттер

1. С.А.Амиреев, А.С.Есмагамбетова, А.М.Куатбаева, В.К.Таточенко, Ш.У.Жандосов, Н.Жаикбаев. Иммунизация на практике. Национальное руководство. Алматы, 2014.-454
 2. Общая эпидемиология с основами доказательной медицины. Под ред. В.И. Покровского, Н.И. Брико. Учебное пособие. М., ГЭОТАР-Медиа, 2012 г. -425 с.
 3. Н.В.Медуницын, В.И.Покровский. Основы иммунопрофилактики и иммунотерапии инфекционных болезней. Учебное пособие. 2005.-506 с.
 4. Vaccine safety basics learning manual, WHO, 2013.- 202 p.
- Дополнительная литература:
5. В.Ф.Учайкин, О.В.Шамшева, Руководство по клинической вакцинологии.2006. 589 с.
 6. В.К.Таточенко, Н.А.Озерецковский. Иммунопрофилактика– Москва, 2018. – 196 с.
 7. Г. Н. Чистенко. Иммунопрофилактика инфекционных болезней.2014
 8. В. Власов. Эпидемиология. Учебное пособие для вузов. Москва, 2004.
 9. С.А. Амиреев, Т.А. Муминов, Б.Л. Черкасский, К.С. Оспанов. Стандарты и алгоритмы мероприятий при инфекционных болезнях. Практическое руководство. 2007, 1-2 тома.
 - 10.Immunization in practice <http://helid.digicollection.org/en/d/Js2979e/2.html>
 - 11.Приказ и.о. Министра здравоохранения Республики Казахстан № 361 от 13 июня 2018 года. Об утверждении Санитарных правил "Санитарно-эпидемиологические требования по проведению профилактических прививок населению"
 - 12.Vaccine Position Papers.WHO/www.who.org.
 - 13.И.А. Шаханина, А.А. Ясинский // Экономическая эффективность вакцинопрофилактики // Вакцина и вакцинация: национальное руководство. – М.: ГЭОТАР, 2011. – 880 с.
- Электронные ресурсы
- 14.<https://www.skillsplatform.org/search?keywords=immunisation+and+vaccination>
 - 15.Guidelines for Storage and Temperature Monitoring of Refrigerated Vaccines//
<file:///C:/Users/iskakovaf/Documents/from%20hard%20disk/Immunization%20and%20vaccination/Guidelines%20for%20Storage%20and%20Temperature.pdf>
 - 16.www.who.org
 - 17.www.cdc.gov.